

Tīgeri un lilijas

Latvijas Nacionālā teātra izrāde *Marats/Sads* iesmej par politiku, patētiskām jūtām, veselo saprātu un nesniedz nekādas atbildes

REŽISORU Klāva Mellā un Rūdolfa Gediņa iestudētais *Marats/Sads* ir izrāde, ko savais publikai ceļ priekšā trakonama iemīnieki. Pieņemu, ka lieai daļai Nacionālā teātra skatītāju šis uzvedums varētu būt tikpat mulsinoša trauma, kādu piedzivotu, teiksim, makabrās britu grupas *Tiger Lillies* cienītāji (ari es), ja viņu priekšnesumā pēkšni uzrastos kāds sirdsdziesmu izpildītājs.

Tīgerlilijas pieminu ļoti apzināti. Jo par izrādes atslēgu man kļuva tieši šā ekscentriskā trio estētika. Protī, balti mālētas sejas, kurās nevar nojaust mūziķu istos vaibstus, virtuosa spēle uz jebkā, ar akordeonu sākot un zāģi beidzot, kā arī uzdrošināšanās par itin visu ironizēt, turklāt visplašākajā amplitūdā – no vieglas kičināšanas līdz sardoniskiem smiekliem un nāvigām skumjām. Daudz kas no tā ir arī izrādē, akordeonus ieskaitot, un pat Edgara Mākena mūzikā saklausāmas pazīstamas atbalsis.

Telpu organizē Adriāna Toma Kulpes scenogrāfija – sašķiktā pagau ierobežots spēles laukums, kura vidū tādos pašos pārvalkos ietinātā saliekama festivālu skatuves konstrukcija. To papildina stilam atbilstoša kustību partitūra, izrādes daļniekiem no saviem ķermeniem iz-

Recenzijas autore —
Edite Tišheizere,
žurnāla *Ir*
teātra kritike

Mūsu melnbaltajā laikā iestudēta principiāli krāsaina izrāde

veidojot visus pārējos nepieciešamos arhitektūras vai interjera elementus, jo Rūdolfs Gediņš taču ir arī horeogrāfs. Un tas viss vēl arī nepārtrauki rotē līdz ar skatuves ripu!

Izrādes forma ir visnotaļ aizraujoša. Taču tās spilgtums jo vairāk liek uzdot galveno jautājumu. Ko divi jauni latviešu mākslinieki un viņu rosnātais ansamblis tieši šobrīd ir saskatījuši pirms pusgadsimta sarakstītā vācu dramaturga Pētera Veisa lugā ar bezgalīgi garu nosaukumu *Žana Pola Marata vajāšana un slepkavība*, ko iestudējusi Šarantonas vājprātīgo nama aktieru trupa de Sada kunga vadībā, kuru tradicionāli saīsina par Maratu/Sadu?

Vienu atbildi sniedz jau pieminētās *Tīgerlilijas*: galu galā, ja jau vēstures traģēdija otrreiz atkārtojas kā farss, tad kāpēc lai kādā no nākama-

jām reizēm tā nepārtaptu par kabarei vai klaunādi. Jo skaidrs, ka cilvēce turpina aizvien no jauna kāpt uz pašas pamestajiem grābekļiem – rada brīvības, vienlīdzības un brālības ilūzijas, viļas tajās, uzsprāgst revolūcijās, kuras galu galā aprīj savus bērnus, grimst depresijās, izlolo jaunas ilūzijas, «un sākas viss no gala».

Par revolūcijas būtību un ilūzijām tad arī diskutē Šarantonas vājprātīgo namā mītošais de Sada kungs un kāds cits pacents, kas ieņemis pirms 15 gadiem nogalinātā Marata pozīciju. Viņu uzskati ir absolūti preteji un nesamierināmi. Marats, revolūcijas tribūns, kā zināms, sirdzis ar ādas kaiti un lielākoties uzturējies vannā, kur viņu arī nogalinājusi Šarlote Kordē jaunkundze. Kārla Reijera spēlētais Marats vārda tiešā nozīmē ir nupat izšķilīs cālis – guļ čaumalā kā vannā, viess staipiga zaļganiga olas baltuma klāts, un liekas, ka viņa revolucionārā degsme izriet tieši no pilnīga jelkādas pieredzes trūkuma. Kurpretim de Sads, kādu to tēlo Ināra Slucka, nav vis vēsturiskais miesās izplūdušais markīzs, bet gan mūmija tukšiem acu dobumiem un iekritušu degunu, un mūžsenas ir tās paustās patiesības – pūlim revolūcijas ir vajadzīgas tikai tādēl, lai dabūtu to, kas tam nepieder, un ar baudu saraustītu gabulos upuri, ko tam pamet priekšā.

Par lieciniekiem gan Marats, gan Sads piesauc Voltēru un citus dižga-

IR IESAKA

11. MAIJS

IZRĀDE. *GOGOLIS. PORTRETS* MIHAILA ČEHOVA TEĀTRĪ

Izrāde pēc Nikolaja Gogoļa garstāsta *Portrets* motīviem. Tājā attēlotā pasaule, kurā mākslinieks, nespēdams izturēt kārdinājumu, sāk kalpot velnam. Kā teikts aprakstā, šausmīga pasaka, kas atbilst mūsu dienām. Izrādi iestudē Eiropā dzivojošs krievu režisors Jurijs Butusovs. Lomās Jekaterina Frolova, Šamilis Hamatovs, Aleksandrs Majkovs un citi. Biletēs cena 13–40 €. Bilesuserviss.lv

14. MAIJS

KONCERTS. *SIRD SĀ PĒRKONDĀRDS ARĒNĀ RĪGA*

Komponista Jura Kulakova draugu, sekotāju un mācekļu veltījums viņa dzīvei un mūzikai. Koncertā piedalīsies grupas *Pērkons*, *Instrumenti*, *Dagamba*, *Menuets*, *Liepājas Simfoniskais orķestrīs*, koris, vijolniece Justīne Kulakova-Sipņevska un citi mākslinieki. Mākslinieciskais vadītājs Reinis Sējāns. Biletēs cena 20–66 €. Bilesuparadize.lv

Kārja Reijera spēlētais Marats vārda tiešā nozīmē ir nupat izšķilīes cālis – guļ čaumalā kā vannā, viss staipīga zaļganīga olas baltuma klāts

rus, kādu netrūkst trakomājā. Viņu «argumenti» kliedz no balkona ložām un kāpj pāri to malām, (sveiciens Dmitrija Krimova iestudējumam *Piters Pens. Sindroms*). Viņi knosās, žagojas, un, kad pietrūkst sakāmā, vienojas dziesmā, kas pauž vēlkādas šķērsas patiesības. Satrauktos vājprāšus nespēj saukt pie kārtības ne Matīsa Budovska mefistofeliskais

Teicējs, ne Indras Burkovskas ārstniecības iestādes direktore Kulmjē kundze.

Dramaturgs Pēters Veiss 1963. gadā iniciēja diskusiju par Lielo franču revolūciju, jo pagājušā gadsimta 60. gadu vidus sociālpolitiski nokaitētā atmosfērā varēja atrast noteiktas paralēles ar to. Taču mani joprojām moka jautājums, kādas paralēles re-

žisori ir ieraudzījuši te un tagad. Un ar kuru – Maratu vai de Sadu – izrādes autori paši identificējas? Citiem vārdiem sakot, kurš no titulvaroniem ir uzbrukumam gatavs tīgeris, kurš – nevainīga lilija? Vai tādu nošķirumu vēsture vienkārši nepiedāvā, un režisori to apliecinā, mūsu melnbaltajā laikā iestudējot principiāli krāsainu izrādi. ●

16., 18. MAIJS

IZRĀDE. **IMPĒRIJA SAULES SKOLĀ DAUGAVPILĪ UN DIRTY DEAL TEATRO RĪGĀ**

Teātra trupas Vārda brīvības zona izrādē saviti Makbeta tēli un robežķērītāju un humānās palidzības sniedzēju pieredze uz Polijas un Baltkrievijas robežas. Radošā komanda iedvesmojās no Šekspira darbiem, lai runātu par to, kā izdzīvot bēgļu gaitās. Poļu valodā ar subtitriem latviešu un angļu valodā. Bez maksas, reģistrējoties Ej.uz/imperija1 (Daugavpilī) vai Ej.uz/imperija2 (Rīgā).

11. MAIJS – 11. AUGUSTS

IZSTĀDE. **SVĒTĀ NOPIETNĪBĀ ROLANDS KĀNEPS NACIONĀLĀJĀ MĀKSLAS MUZEJĀ**

Otrā stāva labā spārna zālēs trimdas mākslinieka Rolanda Kalnepa (1925–2011) glezniecības darbi, kuros viņš balansē starp antīkās mitoloģijas un kristietības simboliem, to sadzīvisko interpretāciju, kermeniskumu un seksualitāti, kas trimdas publiku bieži vien mulsināja. Kalnepu aizrāva renesances mākslas vēriens, alegoriju simboliskā sarežģītība un manierisma stila eleganča.